

ถาม ตอบ กับ ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (MSMS 2008)

จรัสศรี รุ่งวิชาวัฒน์

ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ

กรมควบคุมมลพิษ ได้มีการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (Municipal Sewage Management: MSMS 2008) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการบริหารกระบวนการต่างๆในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสียชุมชนให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลที่ดี โดยกรมควบคุมมลพิษได้มีการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประยุกต์ใช้ระบบ MSMS 2008 มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 อย่างไรก็ตามระบบนี้ ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก อันเนื่องมาจากรายละเอียดของการดำเนินงานหลากหลายขั้นตอนและต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดคำถามมากมาย ในบทความนี้จึงขอนำเสนอคำตอบจากคำถามที่มักเกิดขึ้นจากข้อสงสัยของระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน ดังนี้

ถาม ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (MSMS 2008) คืออะไร

ตอบ ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน หรือ MSMS 2008 พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบมากขึ้น โดยระบบ MSMS 2008 จะมีรูปแบบคล้ายกับการดำเนินงานของระบบมาตรฐานสากล

หรือระบบ ISO ต่างๆ เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนโดยเริ่มจากผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องให้ความสำคัญและมีการกำหนดนโยบายในด้านการจัดการน้ำเสีย การตั้งคณะทำงานต่างๆ การประเมินความพร้อม การจัดทำแผนและดำเนินการตามแผน และการทบทวนการจัดการ ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบภายใน โดยเน้นว่าต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และสุดท้ายเมื่อกรมควบคุมมลพิษแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินภายนอกไปตรวจสอบและพบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนและครบถ้วนก็จะออกใบรับรองระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน MSMS 2008 ให้

ถาม ทำไมถึงต้องมีระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน

ตอบ ปัจจุบันการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน หรือ การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีการดำเนินงานโดยขาดประสิทธิภาพ การนำระบบ MSMS 2008 ไปใช้จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบว่าควรจะมีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการน้ำเสียของตนเองอย่างไร ซึ่งจะมีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง อีกทั้งระบบ MSMS 2008 ยังเป็นระบบที่เอื้อต่อการให้มีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส สามารถให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินงานได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง อีกทั้งเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ผ่านการรับรองระบบ MSMS 2008 แล้ว ก็จะเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

ถาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์อย่างไรเมื่อนำระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนหรือระบบ MSMS 2008 ไปใช้งาน

ตอบ ปัจจุบันการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการยอมรับจากส่วนราชการ และประชาชนทั่วไป อาจเนื่องจากผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการน้ำเสียน้อยกว่างานด้านอื่น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนหรือ MSMS 2008 ไปประยุกต์ใช้ส่วนหนึ่งจะทำให้การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งก็ตามมาคือการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้ง ส่วนราชการ และประชาชน และเป็นการเพิ่มภาพลักษณ์ในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ และเมื่อเกิดการยอมรับแล้ว การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขยายระบบบำบัดน้ำเสียหรือเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียก็จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

ถาม หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนใจนำระบบ MSMS 2008 ไปประยุกต์ใช้ จะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

ตอบ ระบบ MSMS 2008 จะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการทำงานใน 6 องค์ประกอบในการบริหาร การจัดการน้ำเสียชุมชนที่ดี คือ นโยบาย บุคลากร การประเมินศักยภาพ การเตรียมการจัดการ การนำไปใช้ และการปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและแก้ไข โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามวิธีการ โดยละเอียดที่แสดงในขั้นตอนการประยุกต์ใช้ระบบ MSMS 2008 ซึ่งมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน โดยอาจเลือกทำ ขั้นตอนใดก่อนก็ได้ ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ตั้งคณะทำงานและโครงสร้างการจัดการ
- ขั้นตอนที่ 2 การประเมินสถานเบื้องต้น
- ขั้นตอน 3 การกำหนดนโยบายและแนวทางการประชาสัมพันธ์
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินศักยภาพด้านเทคนิค
- ขั้นตอนที่ 5 การจัดลำดับความสำคัญ กำหนดมาตรการ และเป้าหมาย
- ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)
- ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และติดตาม ตรวจสอบ
- ขั้นตอนที่ 8 การทบทวนการจัดการ

รูปที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานในระบบ MSMS 2008

ถาม การดำเนินการประยุกต์ใช้ระบบจะก่อให้เกิดความยุ่งยากและสร้างภาระงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นหรือไม่

ตอบ โดยปกติการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียก็มีรายละเอียดที่จะต้องดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งการนำระบบ MSMS 2008 เข้าไปประยุกต์ใช้เป็นเพียงการจัดการดำเนินงานให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น ต้องกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน การรวบรวมข้อมูลต้องครบถ้วนถูกต้อง การเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้เป็นระเบียบและสามารถใช้งานได้สะดวก และที่สำคัญการดำเนินงานต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

ถาม จะต้องใช้งบประมาณมากหรือไม่ในการนำระบบ MSMS 2008 ไปใช้งาน

ตอบ อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า การประยุกต์ใช้ระบบ MSMS 2008 นั้นเป็นเพียงการปรับรูปแบบการทำงาน ดังนั้นงบประมาณในการประยุกต์ใช้ระบบนี้จึงน้อยมาก เพราะมีเพียงงบประมาณในด้านเอกสาร การประชุม และการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ เท่านั้น

ถาม จะทราบได้อย่างไรว่าสามารถใช้ประโยชน์จากระบบ MSMS 2008 ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

ตอบ ในการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนจะมีขั้นตอน การทบทวนการจัดการ หรือการตรวจประเมินภายใน (Internal Audit) ซึ่งเป็นการดำเนินงานของคณะผู้ตรวจประเมินภายในระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนที่จัดตั้งขึ้นจากบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเสียจึงสามารถทำหน้าที่ ตรวจสอบการดำเนินงานและยืนยันว่ามีการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่กำหนดไว้ในนโยบาย และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านขั้นตอนการทบทวนการจัดการนี้แล้วยังสามารถแจ้งขอให้มีการตรวจประเมินภายนอกกับกรมควบคุมมลพิษ เพื่อให้คณะผู้ตรวจประเมินภายนอก (External Auditor) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เข้าไปตรวจสอบ ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีการประยุกต์ใช้ระบบ MSMS 2008 จนครบทุกขั้นตอน และสามารถนำกระบวนการในระบบ MSMS 2008 ไปประยุกต์กับการจัดการน้ำเสียได้อย่างต่อเนื่อง จนทำให้ น้ำทิ้งผ่านมาตรฐานตามกฎหมายกำหนด ก็จะมีการให้การรับรองระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน จากกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนั้น ได้มีการจัดการน้ำเสียชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว

รูปที่ 2 การมอบเกียรติบัตรและโล่ให้เชิดชูเกียรติให้กับเทศบาลนครเชียงรายและเทศบาลนครภูเก็ตที่ผ่านการรับรองระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (MSMS 2008)

ถาม ระบบ MSMS 2008 ใช้ได้เฉพาะกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้วใช่หรือไม่

ตอบ ท้องถิ่นที่ยังไม่มีระบบก็สามารถนำบางขั้นตอนของ MSMS 2008 ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการน้ำเสียชุมชนได้ เพราะวิธีการทำงานของระบบ MSMS 2008 เป็นวงจรแบบ PDCA (Plan-DO-Check-Act) คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกงานที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสิ่งแวดล้อม

ถาม ประชาชนทั่วไปจะได้รับประโยชน์อย่างไรหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำระบบ MSMS 2008 ไปใช้งาน

ตอบ ประชาชนจะมีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียตั้งแต่การกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านช่องทางสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายขึ้น และประชาชนที่สามารถตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านน้ำเสียทุกขั้นตอน

ถาม หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนใจจะนำระบบ MSMS 2008 ไปประยุกต์ใช้ สามารถศึกษาข้อมูลหรือติดต่อได้ที่ใด

ตอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจสามารถศึกษาระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนเพิ่มเติมได้หลายช่องทาง ดังนี้

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ www.pcd.go.th
- 2) วีดิทัศน์ MSMS 2008 ผ่าน www.youtube.com โดยค้นหาคำว่า “การจัดการน้ำเสียชุมชน”
- 3) ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมที่ ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

โทร 02 298 2211-13